

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

X. Vtrum principium intelligendi hominis, seu anima humana immortalis,
vel incorruptibilis ab intrinseco sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

intelligendi, vel ratiocinandi: sed est tanquam ab inferiori potentia ministrante, & quasi proponēte obiectum, vel etiam est potius secundum quandam concomitantiam, quæ ex radicatione in eadem anima corpori vnita oritur, quam ex causalitate organi corporei in ipsum ratiocinandi actum: & ideo non indicat, animam ipsam esse corpoream, sed tantum esse verè, ac per se vnitam corpori, vt propriam eius formam, vt paulo post videbimus. Denique, quod de origine, ac creatione animæ attingitur, propriam disputationem postulat, quam mox trademus.

CAPVT X.

Vtrum principium intell. genis hominis, seu anima humana immorta is, seu incorruptibilis ab extrinseco sit.

significat Hieronymus ibidem, & Hilar. Psal. 51. Et in eodem sensu dixit Paulus Rom. 4. *Sine viuiamus, sine morimur, Domini sumus.* Loquitur autem de vita præsentis tēporis in corpore, & animo, & de morte illi contraria: & ait, etiam post mortem esse nos sub dominio Dei, nimirum, quia etiam tunc secundum animam viuiamus: aliter enim, si omnino non essemus, Domini esse non possemus. Et in eodem sensu subdit, *In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & viuorum, & mortuorum dominetur:* quia quos mortuos vocat, viuebant secundum animas: & ideo statim illorum dominium obtinere potuit Eandem veritatem ostendunt verba illa Christi Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Idem conuincitur de verbis Christi ad latronem, *Hodie mecum eris in Paradiso,* Luc. 23. Et ex descensu Christi ad inferos, vbi spiritibus prædicauit, 1. Petr. 3. id est, animabus ibi existentibus, quas plenè iam purgatas inde eduxit. Nec minus efficax argumentum sumitur ex historia, vel parabola. Luc. 16. Anima Lazari dicitur post mortem portata ab Angelis in sinum Abrahamæ, diuitem autem mortuum sepultum esse in inferno, vtique secundum animam, in qua vivebat, videbat, & loquebatur, vt recte declarat Iren. lib. 2. cap. 64. & sequentib. Et Epiphani. hæres. 64. Optima ratio est, quia post mortem datur præmium, vel pœna operum huius vitæ: ergo manet anima, in qua recipiatur. Et hæc assertio à fortiori ex sequenti confirmabitur.

Supponimus secundum catholicam fidem, rationalem animam de facto non desinere esse cum à corpore separatur. Hæc hypothesi euidenter probatur ex innumeris Scripturæ locis, tam veteris, quam noui Testamenti. Ex veteri apertum est testimonium Sapient. 2. vbi de impijs dicitur, apud se dixisse: *Cum erit corpus nostrum, & spiritus diffunderetur, tanquam mollis æter.* Et in cap. 3. de iustis dicitur, *Iustorum anima in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis,* vtique secundum animas. Et cap. 4. additur, *Iustus si morte occupatus fuerit, in refrigerio erit.* Idem probant omnia vetera testimonia, in quibus dicitur, vel supponitur, animas hominum post mortem viuere, & operari. Vt de anima Samuelis dicitur 1. Reg. 28. apparuisse Sauli, & dixisse, *Quare inquietasti me?* Et hoc testimonio vtitur Iustin. Dialog. in Tryphon. Et lib. 2. Mach. vlt. Jeremias, & Onias viuere supponuntur, cum Iudæ apparuisse referantur. Et de Ieremia dicitur, *Hic est frater tuus amator, & populi Israel hic est qui multum orat pro populo, & pro vniuersa sancta ciuitate, &c.* Denique Exod. 3. ait Dominus Moysi, *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob.* Addit verò Christus Matt. 22. *Non est Deus mortuorum, sed viuentium.* Inde probans, vixisse tunc secundum animam, etiam si mortui essent secundum corpus.

De qua collectione, seu argumentatione solet dubitari, quam firma sit: quia potuit Deus denominari Deus Abraham, Isaac, & Iacob, licet iam nec in anima viuerent: solum, quia fuit eorum Deus, dum in hoc mundo vixerunt. Sed hoc alterius est loci: nunc breuiter dicimus, Deum non dixisse: Ego fui, vel, Ego sum, qui fui Deus Abraham, & cetera. sed, ego sum Deus Abraham. Non dicitur autem Deus pro aliquo tempore esse Deus alius, nisi pro eodem tempore alter existat, & Deum, tanquam suum numen veneretur, & colat. Sicut è contrario non potest dici Deus nunc esse Dominus rerum, quæ fuerunt, & non sunt iam, sed rerum tantum existentium. Sicut etiam è conuerso antequam res fierent, non erat Deus illarum Dominus. Nā hæ voces sunt respectiue, & vtriusque extremi existentiam requirunt. Et quamuis nomen Deus sit magis absolutum, quam Dominus: nihilominus cum additur, & dicitur Deus huius, vel illius, iam inuoluitur respectus, qui fundari debet in existentia, vel operatione alterius extremi creati, cuius dicitur esse Deus. Declarariq. potest ex verbis Iacob, Gen. 28. *Si fuerit Deus mecum, &c.* erit mihi Dominus in Deum, id est, illum pro vero Deo habebō, & colam. Sic ergo interpretatur Christus verba illa: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob* id est, sum Deus illorum, quos ego amo, & quem ipsi colunt, & adorant: vnde optimè concludit, eos viuere, siquæ exponunt Chrysostom. Hom. 71 Et Theodoretus, ac Euthymius in eum locum, &

Et hinc reprobatur sufficiens hæresis, quam Arabicorum nominat Augustinus libro de Hæres. in 83. qui dixerunt, animam cum corpore extingui, licet in fine sæculi simul cum corpore reproducta sit. Isidorus etiam lib. de Dogmat. cap. 15. Arabem quendam fuisse illius erroris authorem, eundemque in Arabia ortum esse, refert Eusebius libro sexto Hist. cap. 27. Et ait authores eius ab Origene fuisse conuictos in quodam magno Concilio contra illam congregato. Et nihilominus Anabaptistas refert Coccius in Thesaurο tomo 2. lib. 1. art. 1. ex Caluino in Psycho Pannischia. Et ex quibusdam theis, quas ipse Anabaptistæ in Cracouia euulgarunt. Contra hanc verò errorem sufficiunt allata testimonia. Et speciale argumentum sumi potest ex allegatis verbis Christi. Matt. 22. vbi, vt contra Sadducæos probaret, futuram esse resurrectionem, probat animæ immortalitatem. Quia & resurrectio animam existentem supponit, & anima post mortem existens suum corpus quodammodo postulat, seu appetit: & secundum conuenientem Dei prouidentiam, & legem illi non denegatur, vt cum illa præmium, vel pœnam sentiat. Vnde etiam Paulus 1. Corint. 15. contra eos, qui negabant resurrectionem, illud absurdum optimè infert. *Ergo, & qui dormiunt in Christo, perierunt:* id est, omnino extincti sunt secundum animam, & sic vana est fides, & spes nostra: quia nec resurrectio fit, nisi ex præexistente forma: nec præexistenti animæ resurrectio, seu reuio ad corpus in perpetuum denegatur, vtique iuxta statutam à Deo legem, & prouidentiam. Itaque vanum esset, reparationem, seu reproductionem animæ sperare, si cum corpore ipsa extingueretur. Ergo sicut certum est, resurrectionem esse futuram, ita est certum, animam hominis non desinere esse, cum à corpore separatur. Et hoc modo eadem veritas optimè probatur ex celebri loco 2. Mach. 12. vbi de Iudæ, qui pro mortuis sacrificium offerri iussit, dicitur berse, & religiosè de resurrectione cogitasse, & consequenter de animarum post mortem corporis permanentia. Quia considerabat, dicitur ibi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam habere reparationem quam vtique expectabant in suis animabus existentibus.

Secun-

4.
2. Assertio,
vel suppositio
de fide
animæ non
fieri non
extingui
cum n. ori-
mur, sed nec
enquam
posset.
Repugnans
assertioni
Stoici.

Secundò supponendum est, rationalem animam non solum non extingui simul cum corpore, verum etiam perpetuò futuram esse, seu in suo esse permanfuram, ac proinde aliquo modo immortalē, ac perpetuam esse. Hec etiam hypothesis de fide est, & aliquid addit præcedenti. Non enim defuerunt Philosophi, qui concederent, animam non extingui simul cum corpore, & nihilominus negarent, illam perpetuò mansuram, sed pro aliquo tempore saltem breui. Vt de Stoicis refert Eusebius lib. 15. de Preparat. cap. 19. in fin. Cicero verò in Tusculana 1. etiam diu, sed non semper animam post separationem à corpore permanfuram, eos docuisse refert. Eundemque errorem tribuit Zenoni Iliodorus lib. 1. de Doctrin. & dogmat. fidei, c. 15. In qua sententia duo errores continentur. Vnus est de facto, quod anima semel creata aliquando desinat esse: alius est de potestate, seu corruptibilitate animæ, de quo paulo post dicemus.

5.
Probatur
tamen as-
sertio ex
S. scriptu.
quoad ani-
mas beatas

Nunc contra priorem errorem assertionem propositam supponimus, quam esse dogma fidei euidenter conuincitur ex Scriptura. Primò ex testimonio citato Exod. 3. vbi post illa verba, *Hæc dices fili Israel, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, misit me ad vos.* Subdit Deus, *Hoc nomen mihi est in æternū.* Ergo iuxta Christi interpretationem, & illationem, etiam Abraham, Isaac, & Iacob viuunt in æternū. Vnde idem argumentum sumitur ex omnibus promissionibus præmij æterni, perpetuæque felicitatis, ac vitæ æternæ, quæ passim in sacra pagina reperiuntur. Iuxta illud Sapient. 5. *Iusti autem in perpetuum viuunt.* Et similia, quæ de duratione verè æternæ, id est, nunquam finem habitura intelliguntur: iuxta illud, quod de Christo annuntiatur, *Et regnabit in domo Iacob in æternū, & regni eius non erit finis.* Luc. 1. Et Dan. 7. *Potestas eius potestas æternæ, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur.* In eodem ergo sensu dixit Christus Ioann. 12. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Et infra, *Vbi ego sum, & minister meus erit.* Et Paulus dixit, *Quod momentaneum est, &c. æternam gloriā pondus operatur in nobis:* & infinita alia, quæ in materia de beatitudine latius asseruntur. Cùm ergo non possit præmij esse æternū, nisi persona, vel anima viuat in æternū, non potest de perpetuitate animarum sanctarum dubitari.

6.
Item quoad
damnatas.

Eadem autem ratio est de animabus damnatis, quia etiam illis æterna poena tribuitur Matth. 25. & sine existentia, & naturali vita, propriaque cognitione poena esse non potest. Ideoque de vtriusque animabus dicitur Ecclesiastes 11. *Vbi cecideris lignum, ibi erit, &c.* Nec contrarius error potest habere aliquod fundamentum, saltem quoad hanc partem de facto. Quia si anima potest aliquo tempore in suo esse perseverare separata à corpore, poterit etiam semper: ergo frustra, & sine fundamento dicitur manere pro aliquo tempore, non tamen semper. Cōsequenter est clara, tum quia non potest determinari, quantum futurum sit aliud tempus: tum, quia non est maior ratio vnius temporis, quàm alterius, vel partis, quàm totius temporis veri, vel imaginarij. Et declaratur, quia vel permanere in se post separationem à corpore nascitur, ex naturali independentia à materia, & sic cùm semper duret hæc independentia, semper durabit animæ existentia, vel prouenit ex particulari conseruatione Dei: & licet etiam Deus æquè potens esset ad animam in perpetuum cōseruandum.

Qualis Stoicorum
fingit non
fieri animam.

Vnde cùm id promiserit, seu ita futurum esse reuelauerit, nulla superest in hoc negotio difficultas. Stoici verò non credebant, animam esse spirituales, & incorpoream, sed per modum cuiusdam vaporis, seu flatus corporei illam cogitabāt. Vnde sicut flatus emissus, aut vapor ab aliquo cor-

pore resolutus non desinit, & extinguitur statim, ac separatur à corpore, à quo egreditur, nec permanet semper, sed paulatim extinguitur: ita de anima humana cogitabant, & ita poterant consequenter rationem suæ sententiæ reddere dicto exemplo proportionatam. Nam illa dissipatio flatus, vel vaporis non fit, sine agente extrinseco, quod non potest subitò, & absque motu vaporem prorsus dissipare, ac extinguere, intra breue autem tempus id efficere valet. Veruntamen hic diffusio totus in errore iam damnato fundatur: & an laqueus. ideo supposito fundamento, quod anima incorporea sit, nulla potest reddi ratio, cur non semper existat, si semel extra corpus viuere potest. Existit ergo semper, & consequenter est aliquo modo immortalis: quatenus immortalitas dicitur aut perpetuam mortis carentiam, vel durationem nunquā finiendam. His ergo suppositis, quasi superest, an hæc animæ duratio perpetua, sit illi connata, vel ex dono Dei: & consequenter, an sola fide quæsi habeatur, vel etiam ratione naturali demonstratur.

In hoc ergo puncto multi ex Philosophis errant, dicentes animam rationalem naturā suā mortalem esse, & de facto ita extingui, vel cū homo moritur, vt nunquam amplius, vel corpori restituatur, vel existat. Tribuit hunc errorem Epicuro Plutarchus lib. 4. de Placitis, cap. 7. & Tertullian. lib. de Testim. animæ, cap. 4. & lib. de Anim. cap. 3. & lib. de Resurr. carn. cap. 1. Epicureis adiungit Seneca: quod etiam habet lib. de Animæ, cap. 42. vbi Pamel. numero 465. citat locum Senecæ in lib. de Remed. fortu. Eundem errorem adscribit Heraclonti Origen. tom. 13. in Ioan. & Democrito Lactantius lib. 3. Diuin. Instit. cap. 18. Hosque secutus est Plinius Histor. lib. 7. cap. 53. & 55. Tribuit etiam Galeno: quia in lib. Quod animi mores corporis sequantur. contra Platonem in hoc disputat: licet in lib. de Tremore, & frigore, dubium se ostendat, sicut etiam de animæ substantia supra diximus. Ex Aristotelis autem Commentatoribus eandem tenuit opinionem Alexand. Aphrod. in 1. de Anima. Quid verò Aristoteles sentierit, infrequenti capite discutimus. Hos Philosophos aliqui hæretici imitati sunt Damascenus enim lib. de Hæres. quosdam vocat Thneoplychitas, qui hominum animos pecudum animis similes esse, simulque cum corporibus interire dicebant. Idemque dixit Hermanus, vt Prateolus refert, ex Bernardo de Luxemburg. Luther. etiam in art. 27. ex damnatis à Leone X. inter portenta (vt impudenter loquitur) quæ dicit esse in fide Romanæ Ecclesiæ, vnum esse dicit, animam esse immortalem.

In huius erroris fauorem, in primis allegari solent verba Sapientis Ecclesiastes 3. *Vnum interitus est hominum, & iumentorum, aqua vtriusque conditio: sicut perierunt mortui homo sic & illa moriuntur: similiter sperant & resurgunt.* & nihil habet homo iumento amplius, cuncta subiacent vanitati, & omnia pergunt ad vnum locum: de terra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur. Hæc enim æquiparatio non potest esse vera, si anima est immortalis. Hoc enim posito, quomodo verum est illud & aqua vtriusque conditio: aut illud, Nihil habet homo iumento amplius. Ergo cum conclusit, in terram pariter reuertuntur, indicare videtur, pari modo desinere animam hominis, ac animam iumentorum, cū in terram reuertuntur. Et hoc indicare videtur in toto capite præcedenti, dicens: *Quid proderit homini de vniuerso labore suo, & afflictione spiritus, quia sub sole cruciatus est? Et infra, Nomen melius est comedere, & bibere, & ostendere animam suā bonā de laboribus suis.* In his enim verbis, & in toto discursu illius capitis, nullam videtur habere rationem vitæ futuræ, vel actus, qui post mortem in anima futurus sit. Secundò

eundo argumentor ex Concilio Constantino-
politano V. Act. 11. ubi docet animam non esse im-
mortalem per naturam, sed per gratiam. Et quan-
vis illa sententia sit Sophronij in sua Epistola, ab
universo tamen Concilio recepta est. Potuitque
fundari in Paul. 1. Tim. 6. de Deo dicente, *Qui solus
habet immortalitatem*. Ergo esto anima semper vi-
uat ex Dei beneficio, non est verè ex se immortalis.

Tertio argumentor ratione, quia nullum fi-
gnum intrinsecè immortalitatis in anima nostra
invenitur. Primo quidem, quia ex natura sua est
forma corporis corruptibilis, cui non est propor-
tionata forma incorruptibilis, seu independens à
corpore. Alioqui vel violenter tali corpori vnitur,
cum illo non indigeat, & melius sit esse liberam,
quam tali corpori immerfam. Vel è contrario, si
tali corpori naturaliter vnitur, perpetuo erit in
statu violento, quod est contra naturalem rerum
ordinem. Secundo, quia videmus animam nostrà
in omnibus operibus suis à corpore pendere. Ergo
sine corpore non potest operari: ergo nec esse, cum
esse sit propter operationem.

Nihilominus veritas catholica, & rationi natu-
rali conformis, ac per illam demonstrabilis, est, a-
nimam humanam, seu principium illud inter-
num, ac principale, quo homo intelligit, de se, ac
natura sua immortale, seu incorruptibile esse. Af-
fertio id certa, quoad omnes eius partes. Ad cu-
ius probationem oportet supponere declaratio-
nem illorum terminorum, *immortalis*, & *incorrupti-
bilis*, quam tradidi libro primo de Angelis, c. 8. Non
enim ita accipiuntur, vt excludant omnem possi-
bilitatem, vel capacitatem amittendi esse: sed ita
vt excludant propriam corruptionis, seu mortis ca-
pacitatem. Nam priori modo nihil esse potest im-
mortale, quia omnia indigent conservatione di-
vina, & ideo ab eius voluntate pendet, & per vo-
luntariam suspensionem sui influxus omnia in
nihilum redigi possunt, per potestatem vtrique ex-
trinsecam Dei, potius quam per intrinsecam ca-
pacitatem. Posteriori autem modo dicimus, ani-
mam esse naturam suam immortalem, ad eum mo-
dum quo sunt Angeli. Et probatur primo ex sa-
cra Scriptura, quæ licet non dicat expresse, & in ac-
tu signato (vt sic dicam) animam esse naturam suam
immortalem: nihilominus tam generaliter, & in-
differenter tribuitur omni anime humane per se-
parationem à corpore, non perire, sed manere, ac
vivere separatam, vt non per miraculum, nec per
specialem gratiam id accipere, sed ex intrinseca
conditione suæ naturæ id habere, satis aperte præ-
fert. Et declaratur optime Ecclesiastes ultimo,
*Revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus
redeat ad Deum, qui dedit illum*. Vbi optime indicatur
vtriusque partis naturalis conditio, quam vna-
quæque habet ab origine sua. Ponderari etiam
potest locus Sapientie 2. vbi in principio refert
Sapiens errorem credentium animam interire, &
extingui in morte hominis, & postea in fine sub-
iungit, *Hæc cogitauerunt, & errauerunt, excacaverunt enim
illos malitia eorum*. Significans etiam in ipso natu-
rali lumine tam excæcos fuisse. Alia etiam testi-
monia in prima suppositione adducta non parum
hoc confirmant. Item illa, quibus animas esse in
corpore probauimus, vt statim deducemus.

Secundo probatur eadem veritas ex doctrinâ
Ecclesiæ, & sanctorum verum sensum Scripturæ
explicantium. Et in primis Concil. Lateran. sub
Leone X. sess. 8. grauius verbis hoc declarauit,
dicens: *Cum diebus nostris nonnulli ausi sint dicere de na-
tura anime rationalis, quod mortalis sit, & aliqui temere
philosophantes, secundum saltem Philosophiam verum esse
assererent: sacro approbante Concilio, damnamus ac repro-
bamus omnes asserentes animam intellectualem mortalem
esse*. Vbi non solum videtur damnare eos, qui do-

Franc. Suarez de Anima.

cent animam in morte interire: sed etiam eos, qui
dicunt esse mortalem, vtiq; natura sua, seu secun-
dum Philosophiam, sicut antea retulerat. Quod
amplius declarant verba sequentia: *Cum illa non so-
lum, id est, anima, vere per se, & essentialiter, humani cor-
poris forma existat, verum immortalis*. Sicut ergo pri-
mum est animæ connaturale, ita & secundum.

Accedit Patrum consensus: passim enim animam
immortalem vocant. Ideoque illorum testimonia
congerere superuacaneum est. Præsertim cum di-
ligenter id fecerit Coccius in Thesauro 2. p. 1. a. 1.
Solum ergo aliqua testimonia ponderabimus, in
quibus hanc immortalitatem clarius indicant a-
nimæ connaturalem esse. Quod in primis colligo
ex illis locis, in quibus ex eo, quod anima incor-
porea est, & simplex, colligimus esse immortalem.
Nam sicut prior est connaturalis, ita etiam de pos-
teriori sentiunt. Sic loquitur Clemens lib. 1. Con-
stit. cap. 11. & optime Irenæus lib. 5. cap. 7. aliàs 1. di-
cens, *Cæt. est, quæ moritur, sed non anima, nec spiritus*.
*Mori enim est vitalem amittere habilitatem, & sine spiri-
tamine in posterum, & inanimalem, & immobilem fieri: hoc
enim nec anima euenit, statum enim est vitæ, nec spiritus, in-
compositus est enim, & simplex spiritus*. Sicut ergo con-
naturale est animæ esse simpliciter spiritui: ita & esse
immortalem. Atque eodem modo argumentatur
Gregor. Neocæsar. libr. de Anima. *Cum anima cor-
pore careat, simplex est, consequens autem mihi videtur, vt
quod est simplex sit immortale*. Sic etiam Gregor. Niss.
Orat. Catecheti. c. 8. *Mors, ait, non attingit animam*.
Quomodo enim dissolui potest, quod non est compositum.
Similia habet lib. de Anima, & Resurr. & in Orat.
3. de Resurr. Et similiter alij ex eo, quod anima
est ad imaginem Dei, inferunt esse immortalem:
consequenterque sentiunt, sicut prius est animæ
connaturale, ita etiam posterius. Sic Euseb. L. 11. de
Reparat. c. 14. dixit Moysen fuisse primum, quia a-
nimam immortalem esse docuit, cum ad imagi-
nem Dei esse asseruit. Et Cassiodor. l. de anim. c. 8.
*Cum animam ad similitudinem Dei legamus factam, quis
audiat contra sanctam auctoritatem, eam mortalem dice-
re*. Idem sentit Cyrill. Hierosol. Cateches. 4. Et in-
dicant Chrysostomus Hom. 13. in Gen. Damasc. libr. 2. c. 12.
& in speciali libro, de Anima immortalitate.

Præterea Tertullianus, quod mirabile est, licet
animam fecerit corpoream, eam immortalem esse
defendit toto lib. de Anima, præsertim c. 22. & 24.
& specialiter lib. de Resurr. carnis, c. 34. tractans
verba Christi Luc. 19. *Venit filius hominis querere, &
saluum facere, quod perierat*, sic ait, Porro recipimus ani-
mæ immortalitatem, vt perditam non in interitum credatur,
sed in supplicium. Inde inferit, Christum non venisse,
vt saluam faceret animam ab interitu in suo esse,
vt sic dicam, quia quoad hanc partem salua erit a-
nimæ natura sua per immortalitatem. Sed venisse ad
saluandas animas à propria pena, & corpora per
resurrectionem à corruptione, seu perpetua mor-
te liberanda. Qui etiam videri potest lib. de Anim.
c. 22. & seq. Idem satis expresse Cypr. de Cardinal.
Christi operibus. Serm. de Resurr. Domini, di-
cens, per mortem corpus terræ reddi, ex qua
sumptum est: *spiritum autem ad immaterialem origi-
nem reuerti, cuius natura dissolutionis non admittit inui-
tiam*. Eandemque sententiam alijs verbis scripsit
Lactant. lib. 7. diuin. Instit. cap. 12. Sic etiam dixit
Greg. l. 4. Dialog. c. 45. animam debere esse morta-
lem, & immortalem: mortalem, quia potest bea-
titudinem amittere: immortalem vero, quia es-
sentialiter viuere nunquam definit, & nature suæ
vitam perdere non valet. Et fere similia habet lib.
4. Moral. c. 7. Deniq; Aug. lib. de immortalitate a-
nimæ, in hoc sensu illam probat rationibus in ipsa
natura animæ fundatis: legatur etiam Ambrosius
lib. 2. de fide, cap. 3. vbi sic ait, *An mori diuinitas potest
cum anima non possit*. Ildor. libr. 1. de summo bono.

E

cap. 14.

14. in hoc animas aequales facit Angelis, de quibus supra probauimus ab intrinseca natura incorruptibiles esse. Et Bernardus serm. 51. in Cantica. *Immortali, inquit, est anima, quoniam cum ipsa sibi vita sit sicut n. n. est quo cadat a se, ita non est, quo cadat a vita.* Et videtur sumptisse ab Ambrosio l. de Bono mort. c. 9. & 10. Merito ergo veritatem hanc catholicam esse diximus, quod communi Ecclesiae consensu fundata sit. Propter quæ dictam assertionem de fide veram existimo: nimirum, animam naturam esse immortalem: id est, non habere in se principium corruptionis, licet actuali Dei conseruantis influxu egeat, sicut de Angelis diximus: est enim eadem ratio.

Concluditur
1. pars assert.
sua gradus
certitudinis
esse.

13. Vterius vero eandem veritatem esse conformem rationi naturali, autoritate in primis Philosophorum fide carentium, confirmare possumus. Nam præcipue Philosophi sola ratione ducti hanc veritatem assecuti sunt. Ergo signum est, esse maxime conformem rationi naturali. Consequentia clara esse videtur. Nam licet quis dicere possit, Philosophos multas fidei veritates ex lectione Moÿsis, & librorum veteris Testamenti didicisse. Ita enim Eusebius, & multi ex Patribus allegatis affirmant. Hoc nihilominus non obstat: tum quia licet id de aliquibus sit verisimile, vt de Platone, Trismegisto, &c. non tamen de omnibus, qui varijs in locis, & temporibus scripserunt. Tum etiam, quia licet forte illam veritatem in libris Moÿsis legerint: non tamen sola autoritate illorum librorum illam crediderunt: sed quia visa est rationi consentanea. Et ideo rationes inuenerunt quibus & libi, & alijs illam persuaderent.

14. Ad probationem autem antecedentis, in primis notari possunt verba Origenis libr. 7. contra Celsum. *Persuasum habent non solum Christianis, & Iudeis sed etiam multam G. eis, quam Barbari, quod super sit, & quod viuat post discessum a corpore humana anima.* Deinde Tertullian. l. de Anim. c. 1. Socratem morti vicinum pro hac veritate disputasse refert ex Platone in Dialogo de Anima, seu in Phædone. Et in c. 54. ait, omnes Philosophos, qui immortalitatem animæ, qualiter volunt, tantum vindicant, vt Pythagoras, & Empedocles, vt Plato, vt etiam suas solas, id est sapientum animas, in supernis mansionibus collocant. Et Clemens Alexandr. in lib. 4. Stromat. cap. 7. & 8. refert antiquos Philosophos docuisse, post mortem aliquam relinqui spem, bonis quidem bonam, malis autem malam: refertque præcipue Pythagoreos, Socratem, & Platonem in Phædone, & Empedoclem dicentem, sapientum animas post mortem deos fieri. Et in lib. 5. ait hæc dogmata de præmio, & pœna post mortem. Græcam Philosophiam à Barbara, & à Mosaica furripuisse. De qua re, & de his, & alijs Philosophis refert Eugubini. plura, in lib. 9. de perenn. Philosophia. vbi c. 3. multa ex Trismegisto Dialog. 10. adducit: & ex Socrate c. 12. & c. 15. ex poetis antiquioribus aliqua in hanc sententiā congerit. Multi etiam videri possunt in Nicolao Faudenti. l. 1. de immort. anim. cap. 11.

15. Ex Philosophis autem consensit etiam Seneca lib. 1. de consolat. c. 2. & de vita Beata, c. 32. & Epist. 87. & alios refert Augustinus libro de immortalit. Anim. & Lactant. libr. 7. Instit. c. 8. & seq. & Euseb. lib. 15. de Præparat. Euang. cap. 8. vbi inter alia ait, non solum in Philosophia studiosius, sed etiam idiotis, manifestum est, quod Plato immortalitatem animæ tribuat: nec non multos super ea re sermones reliquerit, quibus probat, quod immortale sit anima. Et addit sectatores eius pro hac doctrina maxime pugnas. Quia in hoc dogma esse totius huius vris ita fundata fuit. Et lib. 11. cap. 14. ait Platonem à Moÿse immortalitatem animæ didicisse, & optima ratione confirmasse, quam latius exposuit Porphyrius lib. 1. ad Boetium, & infra illam attingemus. Addit vero Cicero libr. 1.

Ostenditur
amplius id
antecedens ex
Seneca &
alijs philo-
sophis apud
August. La-
ctantium,
Eusebium,
Antonium.

Tusculan. Phæcidem Syrum primum dixisse animas sempiternas. Et libr. 4. Academ. quæstion. Xenocratem in suis de anima libris cum Platone præceptore suo dogma hoc defendisse. Quod ipse etiam sequitur tum eisdem locis, tum etiam lib. 2. de legibus, & libr. de senectut. vbi cap. 1. refert verba Cyri regis, quibus filios in morte sua consolabatur, eo quod anima non moreretur. De qua re videri etiam potest epistola Didymi regis Brachmanorum ad Alexandrum apud Antonium l. p. Historia, titulo 4. §. 13. qui alia refert i. part. Theologia, titulo primo, capite quinto, §. secundo. Denique vulgare illud est, quod Augustin. libro primo de Civitate, c. 22. & Cicero Tuscul. de Cleom. Ptolemaei immortalitatem animæ persuadet se præcipitem dedisse de muro, atque ita ex hac vita migrasse ad eam, quam credidit esse meliorem. Supererat dicendum de Aristotelis sententia, & consequenter de tota schola Peripatetica. Sed quia hoc peculiariter considerationem requirit, in sequens caput illud referuamus.

Tam igitur rationibus agendum est, quibus vltimam partem assertionis probemus: in qua diximus veritatem hanc de animæ immortalitate ratione naturali demonstrari posse. Prima autem ratio, & à priori sumitur ex dictis in capite præcedenti, nam principium intelligendi in nobis incorporeum est, & spirituale, ac proinde in sua substantia simplex: ergo est natura sua incorruptibile, & immortale. Antecedens demonstratum supponitur. Consequentiam probat optime Gregorius Neocæsar. libro de anima, quia quod est simplex, non potest esse mortale natura sua: sed anima est natura sua simplex, cum sit incorporea, ac subinde indiuisibilis tam in partes essentielles, quam in integrantes: ergo est immortalis natura sua. Maiorem probat eundem author, quia corruptio, seu mors fit per dissolutionem, & separationem vnus ab alio: ergo supponit compositionem nam idem à seipso non separatur. Potestque amplius ita explicari, quia res simplex, & indiuisibilis non potest definire esse aliquid ex illa nente, quia cum impartibilis sit, vel tota est, vel tota in nihilum transit: ergo non potest definire per corruptionem, vel mortem, quia quod moritur, vel corrumpitur, non annihilatur, sed aliquid illius manet: ergo anima corrumpi non potest, ac subinde incorruptibilis est. Quam rationem indicauit etiam Gregor. Nissenus in dicta oratione catechetica cap. 8. dicens. *Quomodo dissiluisse, quod non est compositum.* Supponit autem hæc ratio non posse animam naturaliter definire per annihilationem, quod etiam verisimile est: quia hic modus destitutionis non est rebus connaturalis, quia non est per potentiam intrinsecam: sed per solam liberam voluntatem creatoris, & ideo talis possibilitas non opponitur intrinsece immortalitati, vt supra de Angelis probatum est libr. 1. cap. 10. à num. 6.

Dices, quamuis hæc ratio probet animam non posse mori tanquam proprium, ac primum, seu adæquatum terminum corruptionis, non tamen probare simpliciter esse immortalem: nam etiam anima equi non potest illo modo corrumpi, quia ipsa etiam in se simplex est saltem quoad compositionem ex partibus essentialibus, quæ ad propriam corruptionem necessaria est: & nihilominus talis anima simpliciter mortalis est, quia potest condesinere ad mortem totius compositi, & non annihilatur, sed corrumpitur: quia non primario, & quasi per se definit, sed ad compositi corruptionem. Idem ergo de anima hominis Philosophi dicerent, nec ex vi argumenti facti conuincant possent.

Responde-

SVARE Z
de Angelis, o
re 6. d. rum, et
anima.

TOM TOM

D. V. 2.

Respondemus autem non esse sermonem in argumentatione facta de quacunque re simplici, sed de substantia incorporea, & spirituali, quam esse simplicem quoad compositionem ex partibus essentialibus, & indiuisibilem quoad compositionem ex partibus integralibus, supra de Angelis ostensum est: talis ergo substantia spiritualis, & indiuisibilis est anima; & ideo nec corrumpi potest, ut probant rationes factae, nec etiam concurrere. Nam ex eo quod substantia est, habet non pendere a subiecto, cui proprie inhæreat, ut perclarum est: & quia spiritualis est etiam anima, cui vnitur, in suo esse non pendet, ac proinde nec ad corruptionem compositi concurrere, seu cum homine commori, vel per separationem a materia definire potest: hæc enim omnia idem significant. In quo discursu sola illa propositio probanda superest. *Anima, quia spiritualis est, a materia, cui vnitur, in suo esse non pendet:* illa vero tam est quasi immediate, & per se nota, ut sola terminorum explicatione indigeat, animam enim spirituale esse, idem est, quod esse immaterialem: non dicitur enim anima immaterialis, eo quod ex materia, & forma non componatur: nam etiam anima equi hoc modo non est materialis, ut per se patet. ergo est immaterialis, quia licet materiam informet, non pendet ab illa. Ac denique non aliter animam esse immaterialem, seu spirituale probauimus, quam ostendendo animam non pendere a materia: & hoc inde ostendimus, quod propriissima operatio animæ a corpore tanquam a subiecto, & organo non pendet.

Quocirca licet dixerimus prædicta ratione ostendi à priori animæ immortalitatem, id quidem verum est considerato medio proximo rationis factæ: nam reuera proxima ratio intrinseca immortalitatis est talis formæ incorporeitas, seu immaterialitas eius, ut satis declaratum est: resoluendo autem illam rationem ad suam vltima principia, necessario recurrendum est ad demonstrationem à posteriori: qualis est illa ex operatione sumpta. Atque hoc modo Plato in Phædro ex operatione immediate concludit immortalitatem, ut ex Porphyrio latè refert Eusebius dicto libro vndecimo de Præparatione Euangelica, ubi simul cum operatione propria animæ similitudinem adiungit, sicque argumentatur. Si Deo immortali similis anima est (vtique in propriissima operatione sua) quod admodum etiam ipsa, sicut exemplar suum immortalis non erit? Et infra. A similitudine putauit Plato veritatem esse querendam, & quoniam non visibili, & mortali corpori, sed viuo, & immortali Deo secundum operationem similis est anima, hæc similitudinem etiam quandam in substantia habere: ac inde immortalitatem esse ratiocinatur: nam vt quæ irrationalia sunt, statim à diuina substantia, cum fini caduca, & instabilia longe abesse videntur. Sic certe consequens est, quæ operatione intelligendi conueniunt, ea immortalitate quoque substantia conuenire. Quoniam enim substantia conueniunt, ideo etiam operatione conueniunt, & cætera, quæ prosequitur. In quo discursu hoc in virtute argumentum fit. Anima est intelligens: ergo est immortalis. Antecedens experientia supponit. Consequentiam probat, quia per intellectionem ostenditur anima maximè Deo similis in operatione: ergo, & in substantia. Nam ex substantia fluunt operationes, ac quadam eius sunt emanationes. Sed substantia Dei per se ipsam maximè immortalis est: ergo anima in substantia sua in immortalitate similitudinem cum Deo habet.

Alia ratione ad eandem veritatem probandam vtitur D. Thom. 1. part. q. 75. artic. 6. & similem habet de Angelis quæst. 50. articulo quinto, quæ est huiusmodi, Anima rationalis est subsistens: ergo est incorruptibilis. Probat consequentiam, quia

Franc. Suarez de Anima.

forma subsistens non potest corrumpi per accidens, id est, concorrumpi ad corruptionem alterius, nec potest per se corrumpi. Priorem partem probat ratione à nobis facta, quia res subsistens non potest corrumpi per accidens, quia res subsistens per accidens generari non potest, quia quod res subsistens habet per se esse, & ideo non potest gigni, seu produci nisi per se: ita enim vnumquodque capax est fieri, sicut & esse, & ideo, quod per se est, per se etiam fit: ergo similiter etiam corruptibile est, per se corrumpitur: & non per accidens: anima ergo rationalis, cum sit subsistens non corrumpitur per accidens. Quod autem nec per se corrumpatur, probat: quia nulla res subsistens, quod est forma simplex, est per se corruptibilis. Quod probat ratione valde Metaphysica, & satis obscura, nimirum quia res non potest corrumpi per se, nisi possit suo esse priuari: forma autem subsistens non potest suo esse priuari: ergo nec corrumpi. Minor probatur, quia formæ subsistenti per se conuenit esse, quod autem per se conuenit alicui, non est separabile ab ipso: ergo à forma subsistente non potest separari ipsum esse, ac subinde non potest corrumpi.

Hanc vero rationem impugnat Scotus in 4. d. 43. quæst. 2. Eam vero defendit Caietan. satisque obscure loquitur. Et ideo Ferrar. 2. contra gent. cap. 55. ab illo dissentit, & aliter illam declarat. Existimo tamen, ut efficaciam habeat, ad illam, quam adduximus, esse reuocandam. Et in primis, quod in antecedenti sumitur animam rationalem esse subsistentem, intelligi debet de anima coniuncta corpori, tum quia de illa est quæstio tum etiam, quia si supponitur separata, iam supponitur immortalis, ut supra tactum est, & statim amplius explicabitur, & ita supponeretur in antecedenti, quod probari intenditur. Oportet ergo, ut sermo sit de anima coniuncta corpori: in hoc autem statu dupliciter dici potest subsistens, scilicet actu, vel aptitudine. Et in priori sensu res est controuersa, etiam inter catholicos, ut infra videbimus: vnde non potest in eo sensu sumi ad rem certam demonstrandam: in alio vero sensu idem est animam esse aptam ad subsistendum, quod esse aptam ad existendum sine vnione ad corpus: seu ab illo separatam. Et consequenter idem est animam esse subsistentem, quod esse immaterialem, seu independentem a materia. Et ita verissimum quidem est antecedens: coincidit autem cum nostro, in quo assumptimus animam esse incorpoream. Quia, ut supra declarauimus, nihil est aliud animam esse incorpoream, quam esse immaterialem non solum quoad compositionem ex materia, vel quoad capacitatem, seu extensionem quantitatis, sed etiam quoad dependentiam ex materia, quod est esse subsistentem, saltem aptitudine.

Hoc autem antecedens non potest à nobis à priori probari, sed à posteriori tantum ex operatione intelligendi, ut in præcedenti capite visum est. Et D. Thom. in dict. quæstion. 75. artic. 2. & in quæst. 50. artic. 5. idem sentit. Illo autem antecedenti posito, optime, & à priori colligitur animam non commori, seu corrumpi per accidens per hominis mortem, seu corruptionem: quia ex vi talis corruptionis solum separatur à materia: hæc autem non est sufficiens causa destructionis ipsius animæ in proprio esse, quia in illo non pendet à materia. Vnde optime concluditur animam posse naturaliter existere separatam à materia absque miraculo, vel speciali dono Dei cum solo influxu ordinario, ac debito ex vi communis prouidentie causæ primæ. Quia sine concursu materiæ habet anima quidquid ex parte sua necessarium est ad existendum, & ab alijs causis secundis

E 2

non

Probatio D. Thom. dissimilis.

21. Eam impugnat Scotus sed aliter, atque aliter defendunt Caietan. & Ferrar. Iudicium auctoribus de declaratione D. Thom. quomodo in primis illius antecedens debeat intelli.

22. Deinde quomodo possit probari.

non pendet, & ideo per ordinarium influxum primæ causæ conseruabitur in suo esse, licet à materia separetur.

23
Distant probatio
non consistere
solum in
essentia.

Per hoc autem non videbitur sufficienter probatum animam esse perpetuam, & incorruptibilem, quia, ut vidimus, non defuerunt, qui dicerent animam quidem non interire statim per mortem hominis, postea vero tandem suum esse amittere. Et ideo D. Thomas adiungit directam probationem, qua ostendat animam iam separatam, & actu subsistentem non posse corrumpi. Quia tunc oporteret corrumpi per se, cum iam non sit in subiecto, nec possit per separationem ab illa definire per accidens. Per se autem corrumpi non potest. Hanc autem minorem probat Diuus Thomas ex eo quod esse per se conuenit formæ, & est inseparabile ab illa. Quæ propositio est valde obscura: & de illa est tota contentio, quia formæ creatæ non ita per se conuenit esse, ut habeat illud essentialiter, vel à se, ut est de fide certum, hoc autem satis est, ut possit ab esse separari, tum quia potest definire esse per voluntatem Dei: tum etiam quia secundum Thomistas ab anima Christi Domini separatam fuit proprium esse creatum, ipsa per aliud esse permanente. Facilius ergo, & magis physice id probatur ratione à nobis facta, sumpta ex simplicitate formæ subsistentis, ad quam profecto reducenda est ratio Diui Thomæ aduertendo ipsum loqui de definitione rei per actionem alicuius agentis corruptentis, non de definitione per solam abstractionem influxus conseruantis. Nam hic modus definitionis est annihilatio, de qua non tractamus: tum quia illa definitio nulli creature contingit naturaliter, sed potius præternaturaliter per liberam voluntatem Dei euenire potest, tum etiam, quia nunc non probamus, nec asserimus animam esse inannihilabilem, (ut sic dicam) sed esse incorruptibilem.

Exacta probatio ad
quam redu-
citur dicta
ratio D.
Thomæ.

Per actionem autem contrarij agentis non potest separari esse à forma simplici subsistente, quia vel existentia non est in re distincta à forma essentiali, vel est distincta. Posito primo, impossibile est separari à forma, non destructa forma, quia idem non potest separari à seipso: nec ea, quæ in re non distinguuntur, possunt ita separari: ut vnum destruat, & aliud maneat: ergo non potest esse separari à tali forma, nisi annihilando illam: ergo non potest sic amittere esse per actionem contrarij agentis, quia annihilatio non potest fieri per actionem positivam, sed per carentiam actionis conseruantiam, ut diximus in Metaph. disp. 18. sect. 11. n. 7. & in materia Eucharistiæ disputat. 50. sect. 7. Ergo necesse est talem rem esse incorruptibilem, cum non possit definire esse nisi per annihilationem. Si vero existentia est res distincta ab essentia: procedunt magis obiectiones factæ: tamen etiam illa hypotheli permixta, dicendum est existentiam non posse per operationem contrarij agentis separari immediate à forma simplici, cui per se, id est, sine alio medio, & absque dependentia à subiecto, conuenit. Probatur, quia actio contrarij agentis non aufert vnum esse, nisi inducendo aliud, quia omnis actio ad terminum positivum tendit: nec etiam agens dat aliquod esse, nisi efficiendo formam à qua sit formaliter illud esse, ut est per se notum. Ergo ut contrarium agens posset animam corrumpere, deberet inducere in illa formam dantem esse contrarium ipsi animæ, seu existentie illius: hoc autem impossibile est, quia actio illa recipi deberet in ipsamet anima: nam si reciperetur in alio subiecto, vel esset creatio alterius rei, non posset habere formalem repugnantiam cum existentia ipsius animæ: & sic non posset illam priuare suo esse. Si

Deinde po-
nendo etiam
distingui.

autem in ipsamet anima recipitur, supponit in illa existentiam: ergo non expellit existentiam eius, cum ab illa talis actio pendeat ratione sui subiecti.

Item illa actio non erit ad formam substantialem, cum sit circa formam subsistentem, quæ non est capax talis forme: ergo erit ad formam accidentalem, quæ non potest esse corruptiva formæ substantialis, nisi quatenus disponit ad introductionem alterius substantialis formæ repugnantis: nullum autem accidens potest disponere formam subsistentem ad aliam formam substantialem, cum in ea recipi non possit: ergo talis forma habens per se esse, nullo modo potest illo priuari per corruptionem, seu per actionem contrarij agentis, per quam talis forma subsistens à sua existentia separatur, vel illa priuetur. Hæc autem omnia si attente considerentur ad illud principium reuoluuntur, quod propria corruptio solum habet locum in re composita ex materia, & forma. Et ita non procedunt obiectiones: quia licet formæ subsistentes non habeant existere à se, nec essentialiter: inde solum sequitur posse per annihilationem definire: non vero posse corrumpi, quia hoc simplicitati earum repugnat. Nec etiam possunt separari à sua existentia ipsa essentialiter permanente in rerum natura, quia vel id simpliciter repugnat propter identitatem, vel licet admittatur fieri posse per potentiam Dei, non tamen fieri potest nisi per communicationem alterius existentie, ut multi putant factum esse in anima Christi per existentiam diuinam: hoc autem dato, nihil obstat immortalitati, tum quia ipsa anima semper manet incorrupta, & perpetua: nec aliter potest fieri illa permutatio existentie (ut sic dicam) nisi anima ipsa in rerum natura permanente: tum etiam, quia supernaturalis actio Dei non obstat, quominus etiam ipsa existentia creata anima sit de se perpetua, & naturaliter inseparabilis ab anima, quod satis est, ut naturaliter incorruptibilis sit.

Denique ad maiorem abundantiam addit Diuus Thomas supra, quod licet anima separata à corpore esset ex aliqua materia composita, esset ex materia nihilominus incorruptibilis, saltem eo modo, quo celi incorruptibiles sunt, maiori etiam ratione: nam celi sunt incorruptibiles, quia non possunt pati ab agente contrario: nam sine contrarietate non est generatio, & corruptio, in anima autem intellectiva, etiam si fingatur composita, non esset contrarietas: ergo etiam tunc esset incorruptibilis. Minorem probat, quia anima recipit formas contrarias sine contrarietate, quia non recipit illas secundum suum esse naturale, sed in esse intentionali, in quo rationes contrariorum non sunt contrarie, sed est vna scientia contrariorum. Quæ ratio, supposita vera natura animæ, optima est, tamen priori absurdo dato, quod anima esset essentialiter composita, vtique ex aliqua materia, & forma posset quis consequenter fingere, animam non solum intrinsecas qualitates intentionales in potentia intellectiva recipere, sed etiam posse immediate in sua substantia composita recipere qualitates contrarias suis conaturalibus dispositionibus, & necessarijs ad unionem cum sua materia, & sic posse recipi. Nec mirum est, quod vno absurdo dato, alia fingatur absurdiora: est autem absurdissimum fingere rationalem animam separatam ab hac materia corporea compositam ex alia materia, & propria forma, ut ostendi libro primo de Angelis, capite sexto.

Tamen fingendo illam compositionem, inquirimus, an forma illa, ex qua dicitur constare anima separata ab hac materia corporea, sit inseparabilis ab illa materia, cui nunc vnita esse fingitur,

SVARE Z
de Angelis, o
re 6. d. rum, et
anima.

D. V. 2.

tur, vel ab illa separari potest. Si primum dicatur, erit forma illa incorruptibilis, & consequenter anima, vt composita ex illa materia, & forma erit incorruptibilis. Et sic data illa hypothese concluditur, quod nunc intendimus animam esse immortalem: & consequenter dicendum esset formam illam vniui tali materie per se, & immediate sine dispositionibus necessariis, sed simplici vinculo substantiali, & indissolubili: sicut nunc fortasse materia, & forma calis vniuntur, vel si dispositiones petere fingatur, dicendum esset dispositiones illas esse immateriales, non habentes contrarium.

Si vero fingitur illa forma separabilis a materia, vt hac ratione etiam anima corruptibilis cogitur, tunc vterius interrogamus, an forma separata a materia illa maneat, vel intereat, nam si maneat, illa est immortalis, & illa est vera anima rationalis, quæ frustra fingitur esse in duplici materia, vel simul, vel successiue, vt in dicto loco probauimus. Si autem perit omnino, quæro rursum, an altera pars, quæ vocatur materia, simul esse definat, vel permaneat. Nam si definit, illa non erit corruptio, sed annihilatio, quam repugnat fieri per actionem naturalem (vt dixi) quia nulla actio per se tendit ad non esse: & consequenter nec agens disponit materiam per se ad expulsiōem formæ, sed ad introductionem alterius. Et ideo si materia illa non est capax alterius formæ, consequenter non est capax dispositionis repugnantis formæ, quam habet, seu vnioni cum illa. Si autem permanet illa materia post formam amissam, vel dabitur in substantijs spiritualibus, quod generatio vnus sit corruptio alterius, vel quod pars potentialis spiritualis sine actu maneat, & consequenter sine operatione inutilis, & otiosa: verumque autem absurdissimum est, & ideo recte dixit D. Thom. quocunque modo fingatur anima spiritualis, & subsistens seu separabilis a materia, necessario dicendum esse, illam esse incorruptibilem & immaterialem. Nos vero addere possumus eo ipso, quod creditur separabilis a materia, credendam esse simplicem in entitate substantiali, & sibi essentiali, vt ex dictis hic, & in loco allegato manifestum est. Atque hæc sunt de rationibus speculatiuis, quibus alie morales addi solent.

Prima, & præcipua est, quia Deus habet prouidentiam huius mundi, & præcipue rerum humanarum: ergo ad iustitiam eius pertinet homines prauos propter peccata sua condigne punire, & iustis præmia reddere: sed hoc non fit in hac vita, in qua videmus iustos, & sanctos affligi, & malos prosperari: ergo ista vtrorumque retributio in futuram vitam principaliter referuatur: hoc autem esse non posset nisi anima esset immortalis: ergo. Hanc rationem indicant Iob. 21. Dauid Psalm. 72. & Habacuc capite primo, vbi questionem proponunt, cur in hac vita boni affligantur, & prosperentur mali: & respondet Dauid, Labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, & intelligam in nouissimis eorum. Et latius in Psalm. 36. Noli emulari in malignitatibus, neque zelaueris facientes iniquitatem, quoniam tanquam fenem velociter arescent. Et contra ad bonos ait, Speram in Domino, & fac bonitatem. Vnde recte dixit Clemens libro tertio recognit. Si Deus iustus est, anima immortalis est. Et similiter dixit Origenes super Cantica, Vbi esset iustitia Dei, vbi bonorum merces, si anima esset mortalis? Et similia habet Lactantius libro tertio, de diuina Institutione, capite decimonono, & Chrysostomus in Psalm. 111. circa verba illa, Misericors, & misericors, & iustus Dominus: hoc dicit esse maximum non solum immortalitatis animæ, sed etiam resurrectionis argumentum. Et homil. 6. in epistol. ad Philippenses in fin. Hanc, inquit, rationem semper

Francisc. Suarez de Anima.

canite, & non sine vos de resurrectione dubitare. Et in homilia quarta de prouid. latissime illam expendit. Nec soli sancti Patres, sed etiam Philosophi ad probandam animæ immortalitatem hac ratione vsi sunt, vt constat ex Platone, & Phædone circa finem, Socrate apud Ciceronem Tuscul. 1. Epicam. Poeta, cuius verba cum alijs refert Eugubinus libro 9. cap. 11. Ac tandem Chrysost. orat. 2. ad Colof. ait non solum Iudeos, sed etiam Græcos admississe iudicium saltem in anima. Idemque generatim de Græcis Philosophis refert Nemes. lib. de nat. hom. cap. 44. ad finem.

Nihilominus Scot. in 4. d. 43. quæst. 2. non putat hanc rationem esse efficacem: tum quia ipsa virtus suum offert præmium: nam & pacem animi, & voluptatem maximam, & purissimam comitem habet. Sicut è contrario, immoderatus animus ipse sibi est pœna. vt dixit D. August. lib. 1. Confess. c. 12. Vnde Paulus ad Roman. 1. ait, Gentiles, mercedem, quam oportuit operis sui in seipso recepisse, dum Deo permittente in reprobum sensum, & in passionem ignominie dati sunt. Tum etiam quia fundamentum illius rationis de diuina prouidentia quoad iudicium, ac præmium, & pœnam futuræ vitæ, non est euident, ideoque ex illo nihil certum inferri potest. Has autem obiectiones merito reputat, & quasi contemnit Cano lib. 12. de locis, cap. vlt. versus finem. Ad primum ergo dicimus delectationem virtutis non esse propriam remunerationem eius, sed proprietatem connaturalem. Adde licet secundum rationem delectetur, nihilominus esse difficilem, & laboriosam è contrario vitium magis delectare, quam affligat, & ideo tribulationi virtutis æternum pondus gloriæ repromittitur, 2. Corinth. 4. & delicias peccatorum condigna tormenta seruauerunt, Apoc. 18. Quod genus prouidentie generatim loquendo de præmio, & pœna in omni bene instituta republica necessarium est. Vt boni spe præmij ad virtutem alliciantur, arceantur mali timore pœnæ. Multoque magis necessarium est secundum diuinam iustitiæ rationem in hac vniuersali republica generis humani, quæ sub vno Principe Deo gubernatur.

Vnde ad alteram partem responderetur, quauis in particulari sciri non possit naturali ratione, qualia futura sint præmium, vel pœna vitæ future: nihilominus quod futura sint adeo mentibus hominum persuasum fuisse, vt nulla fuerit tam barbara natio, quæ id ignorauerit. Et licet fortasse per aliquam traditionem inceperit, adeo fuit naturali rationi consentanea, vt statim fere omnium animis infederit tanquam per se credibile, & moraliter euident. Quia sine hoc prouidentie genere, nec timeretur Deus ab hominibus, nec amaretur, aut coleretur, atque ita institutio, & gubernatio vniuersi diuinæ sapientiæ, ac bonitatis esset contraria. Fateor igitur illa ratione non maiori certitudine demonstrari animam esse immortalem, quam Deum habere iustam, & sapientem rerum humanarum prouidentiam, hanc autem ad moralem demonstrationem sufficere iudico. Sed instabit aliquis: quia saltem non demonstrat illa ratio animam fore æternam, quia non potest ratione sola ostendi, pœnam aut præmium futurum esse æternum. Respondeo negando sequela, & ad probationem quidquid sit de antecedente, de quo alias, negatur item consequentia. Quia siue retributio vitæ futuræ æterna sit, siue temporalis, ex illa conuincitur animam non amittere suum esse statim ac separatur a corpore: ac proinde per se, & sine corpore subsistere. Hinc autem euidenter concluditur illam esse postea incorruptibilem natura sua, ac subinde perpetuam. Tunc propter priores rationes speculatiuas, quibus probatum est, rem immaterialem simplicem, ac subsistentem

E 3

30

Oppositiones
contra addu-
ctam ratio-
nem.

Solutiones
ad primam.

31
Ad secundam.

Instantia
ad primam.

tem corrumpi non possetum etiam, quia si anima separata conferuatur in esse, id non est per miraculum, ut supra dictum est: est ergo naturale, ac proinde perpetuum.

32
Confirmatur primo.

Potestque haec ratio confirmari, quia rationalis anima per liberam voluntatem est capax honestatis, & malitiae moralis, & secundum rectam distinctionem rationis, eiusque inclinationem ad honestatem fertur, & obligatur: ratione autem corporis ad sensibiles delectationes etiam honestati contrarias vehementer ducitur: ergo valde confertaneum est tali naturae, ut in seipsa habeat motuum, & fundamentum, quo ad superandam corporis delectationem excitari, ac confortari possit. Quia hoc sicut ad bonam constitutionem talis naturae necessarium, & natura in necessariis non deficit: at verò fundamentum maximè necessarium ad sequendam virtutem est immortalitas animae, eiusque persuasio. Nam, sicut Paulus 1. Cor. 15. dixit, Si in hac vita tantum operantes sumus, miseri abiores sumus omnibus hominibus: ita diceret unusquisque, si anima tantum viuit, dum existit in corpore, non est, quod pro virtute, sed pro corporalis vitae commoditate laboremus. Sicut de hominibus sic errantibus dicitur Sap. 2. Dixerunt cogitantes apud se non rectè, exigui, & cum radio est tempus vitae vestra, & non est refrigerium in fine hominis, & non est qui agnitus sit reuersus ab inferis, quia ex nihilo facti sumus, & post hoc erimus tanquam non fuimus, &c. Vnde inferunt postea, Venite ergo, & fruamur bonis, quae sunt, & vitamur creatura tanquam in iuuentute celeriter, &c. Vnde non sine causa dixit Aug. lib. 6. Confess. cap. vi. Disputabam cum Alipio, & Nebridio de finibus bonorum, & malo: uno Epicurum accepturum fuisse palmam in animo meo, nisi ego credidisset post mortem restare animam vitam, & tractus meritorum, quod Epicurus credere noluit. Quae ratio non solum suadet animam esse naturae suae immortalē, sed etiam hoc posse naturaliter cognosci, quia ad bene instituendam moralem vitam honestam necessarium est.

Quantum
valeat hac
confirmatio.

33
Altera confirmatio.

Augetur praeterea huius rationis vis, quia secundum rectam rationem naturalem animus debet corpori dominari, eiq̃ imperare, quod honestum est etiam contra propriam voluptatem, vel etiā cum labore, & dolore corporis exequendum sit: ergo magnum signum est, esse altioris ordinis, & aliquid independens à corpore. Quam rationem indicauit Aristot. lib. 1. Politicor. cap. 3. & Alcinoüs ex Platone. Vrgetur autem magis, si addamus non solum animam corpori resistere, eiusque commoda propter virtutem negligere, sed etiam corpus ipsum eiusque vitam fortiter contemnere, quando secundum rectam rationem necessarium, vel conueniens iudicatur, ut multi etiam Gentiles laudabiliter egerunt. At verò difficillimum est, vel etiam impossibile videri potest, eandem animam iudicare sustinendam esse mortem pro virtute, si per mortem ipsamet anima se interituram, & in nihilum transiendam esse, sibi persuadeat: ergo qui iudicat moriendum esse potius, quam turpe aliquid faciendum, profectò virtute iudicat per mortem corporis non interire animam, sed permanere. Et huc accedit, quod Plato etiam animaduertit, cum anima rebus corporeis occupatur, perturbari, distrahi, & obscurari: cum verò à rebus corporeis abstrahitur, quiescere, illustrari, & altiori modo gaudere. Ergo signum est illam esse supra corpus, & per separationem ab illo non destrui, sed quodammodo meliorari, ut liberius suas potissimas operationes exercere possit.

34
Secunda principalis ratio moralis ex fine hominis.

Praeterea ex fine, ac beatitudine hominis grauiissima ratio sumitur. Est enim homo natura sua capax alicuius ultimi finis, quem non nisi per animam, eiusq̃ operationes assequitur, sed non consequitur illum perfectè in hac vita: ergo necesse

est, ut post mortē anima viuat, & ad illum finem peruenire valeat. Maior, ut certa, & euidentis supponitur ex his quae in prima secunda in principio de beatitudine tractantur: fuitque ferè omnium Philosophorum communis consensus, & quasi principium per se notum. Minor etiam vel ipsa experientia nota est: tum quia haec vita plena est miserijs, & doloribus: tum quia consequito ultimo fine satiatur animus, ac quiescit: in hac autem vita nulla est animorum satietas, sed perpetua sollicitudo, & instabilitas: ergo etiam secundum rationem naturalem expectandus est alius status animae ab his miserijs separatae, in quo aliquod genus naturalis felicitatis obtinere possit. Et confirmari potest haec ratio, quia homo secundum animam intellectualem, seu quatenus talis est Angelis assimilatur, licet secundum corpus, & sensus cum brutis, & inferioribus rebus conuenientiam habeat. Est enim quasi medium quoddam ex superiori, & inferiori natura compositum: ergo homo ratione intellectualis animae habet eundem operandi modum, in quo inferiora superat, nimirum quatenus suum bonum contemplari, & amare potest: ergo conuenit etiam cum Angelis in fine ultimo, & modo consequendi illum, sicut in anima, & per intellectualem operationem à corpore separatam, quandoquidem illi coniuncta illum assequi non potest, quia corpus quod corripitur, aggrauat animam, & deprimat terrenam habitationem sensum multa cogitantem, Sap. 9.

Ultimo argumentatur D. Thomas d. 1. p. q. 75. art. 6. & in 2. d. 19. quaest. 1. ab appetitu immortalitatis, non solum innato, sed etiam elicito, quem dicitur solus homo inter animantia habere valde naturalem, & (ut sic dicam) quasi formalem: quia per intellectum apprehendit ipsum esse, non tantum hic, & nunc, quomodo res quaelibet naturaliter esse desiderat, sed etiam apprehendendo ipsum esse simpliciter, & perpetuitatem essendi, ut ipsae bonum proprium. Adde etiam, ut ad suam beatitudinem necessarium: ergo tale desiderium indicat immortalitatem esse proprietatem connaturalem animae, circa quam homo tale desiderium elicit: quia naturale desiderium non potest esse inane. Hanc verò rationem despiciat Scotus supra d. quaest. 2. cui respondet Capreolus eadem dist. 43. etiam quaest. 2. concl. 1. & ad argum. contr. illam. Sed non oportet in hoc immorari: tum quia Scoti argumenta ex modo, quo rationem proposuimus, & propter naturalem illum appetitum declarauimus, facile solui possunt: tum etiam quia ratio haec per se sumpta, non tamen est rigorosa demonstratio. Imò nec singulae rationes propositae, ut per se sufficientes ad demonstrandum asseruntur, praeter illam speculatiuam, quae à propria operatione animae sumitur, eamq̃ immaterialem, & consequenter etiam immortalem esse demonstrant: & alteram moralem ex retributione bonorum, & malorum desumptam. Aliae verò licet non singulae cogant, simul collectae multum persuadent, & priores demonstrationes iuuant: quia illae etiam non ita metaphysicè, vel mathematicè conuincunt intellectum, quin potius tergiuersari possint: sunt tamen phylicae demonstrationes, quae tenent bene institutam efficaciter persuadere possunt, ac debent. Et hoc modo dicimus veritatem hanc esse demonstrabilem.

Argumenta vero contra illam obiecta in principio facile dissoluntur. Nam in loco Eccles. 3. 40. dicitur, quod corpus mortali-
tum sit comparatio inter hominem, & bruta animalia quoad condiciones, quae corporis mortalitatem consequuntur. Nam, ut ibi notat Hieronymus, dixerat Ecclesiastes cap. 2. sapientis, & stulti vnum esse interitum: & licet statim addiderit, non similiter illis in futurum euenire, quia longe diuersa

SVARE Z
de Angelis o
re 6. d. rum, et
anima.

TON TOM
D. V. 2.

Quid Aristoteles de anima humane immaterialitate, & immortalitate senserit

Quamuis ad prædictarum veritatum certitudinem non multum referat, quid de illis Aristoteles senserit, indagare, ut alias Durandus dixit: nihilominus propter eius auctoritatem, & quia præcipue rationes adductæ in eius doctrina fundantur, hacque occasione magis explicabuntur: ideo quæstionem hanc non duxi prætermittendam. In ea igitur multi ex antiquis Philosophis, & Patribus, ac Theologis Aristoteles circa animæ immortalitatem errasse crediderunt. Ita de illo sentit Plutarchus lib. 5. de placit. cap. 1. & Alexan. Aphrod. lib. 3. de Anima, illi in eodem errore consentiens. Refert etiam Euseb. lib. 15. de Præparat. Euang. cap. 8. 9. 10. & 11. Atticum Plotinum & Porphyrium dicentes, Aristotel. errorem hunc in Platonis invidiam docuisse, vel saltem veritatem contrariam obscurasse, & in dubium reuocasse. Iustinus etiam in orat. ad Gêres, prope initium Aristoteli absolute tribuit, quod animam mortalem esse docuerit. Idem Theodoretus lib. 5. curat. Græcan. & Gregor. Nyssen. lib. 1. de Philo cap. 4. & 6. prout illum refert D. Thom. infra citandus, vel potius Nemes. lib. de natur. hominis cap. 2. Nazianz. disput. contra Eunom. Origen. lib. 6. in scripto Philosopho meno. Nyssen. lib. de Anim. Idem Eneas Gazæus in dialog. de animæ immortalit. prope initium, habenturq; in tom. 8. Bibliothecæ. Ex Scholasticis idem credit Caiet. lib. 3. de Anima, & Pomponat. lib. de immortalit. animæ. Scetus vero in 4. dist. 43. q. 2. saltem putat Aristotelem fuisse ancipitem, & ex instituto sententiam suam occultasse. Idem Hervæus quod lib. 1. q. 11. & in 2. dist. 1. q. 1. Niphus de immortalit. animæ.

Fundamenta huius sententiæ ex varijs locis, & dictis Aristotelis, illa inter se conferendo, seu coniungendo desumuntur. Primum sumitur ex 1. & 2. de anima, & isto modo conficitur. Si intelligere est opus phantasiæ, vel non est sine phantasia, anima non est separabilis à corpore, si intelligere vel est opus phantasiæ, vel non est sine phantasia operatione: ergo anima non est separabilis à corpore, & consequenter est mortalis. Supponimus enim apud Aristotelem idem esse animam esse immortalem, quod esse separabilem à corpore, id est, esse naturæ suæ aptam ad existendum post separationem à corpore, quod est verissimum, ut supra ostendi, quia si separata manet, amplius corrumpi non potest: ut demonstraui. Unde è contrario idem etiam sunt esse inseparabilem à corpore, & esse mortalem animam, quia si est inseparabilis à corpore, pendet à materia in suo esse, & consequenter per separationem desinit esse: ergo est mortalis: quia per illam separationem fit mors hominis, per quam anima commoritur (ut sic dicam) si esse desinit: illa ergo duo idem sunt, & illa est phrasis, seu modus loquendi Aristotelis, ut ex omnibus locis allegandis constabit. Consequentia ergo principalis argumenti per se nota est, & formalis: utraq; autem præmissa ex eiusdem Aristotelis doctrina sumpta est.

Nam in primo de Anima, text. 12. necessariunt esse dicit, inquirere, an operationes, vel affectus animæ omnes sint communes, vel sit aliqua operatio animæ propria: vocat autem communem, quæ sit cū corpore: propriam verò, quæ est solius animæ: tractat enim de operationibus vitalibus, quarum principium omnino necessarium, & principale est anima, ideoque nulla talis operatio esse potest propria solius corporis, quia sine influxu animæ fieri non potest: ac propterea, Sicopus etiam illi cooperatur; dicitur operatio communis: se

E 4

AUGUSTINUS

Qui putauit
vint errasse
Aristoteli in
hac quæsti.

Primū sub-
dam. ex va-
rijs locis ip-
sius Aristote-

3.
Progredivit
idem funda-
ment.

diuersa est vtriusque memoria, & vnus pergit ad refrigerium, alter ad penam: nihilominus addit in cap. 3. non solum hominis stulti, & sapientis, sed etiam hominis, & iumentorum æquiam esse conditionem, vtrique (ut exponit Hieronymus) secundum corporis qualitatem. Unde addit Sapiens, Sicut moritur homo, ita & illa moriuntur. In hoc ergo tantum ponit similitudinem, Quia sicut moritur homo, ita mors illius. Unde subiungit, Sicut moritur homo, ita & illa moriuntur, signiliter spirant omnia. Quod Septuaginta verterunt, spiritus vnus omnibus, vbi spiritus non de anima, sed de respiratione, & aëre, quo alimur, exponendus. Unde quod addit, Peterra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur, de corporibus necessario intelligitur: quia homo non nisi quoad corpus de terra factus est, & ideo ratione illius dictū est ei post peccatū, & de terra, & in terram, Gen. 3. Ut autem differentiam inter animas ostendat, adiungit Sapiens Eccl. cap. 3. Quis nouit si spiritus filiorum adam ascendat suum, & si spiritus iumentorum descendat sorsum? In qua interrogatione non dubitationem, sed rei magnitudinem, & difficultatem ostendit. Nam eandem veritatem idem inferius in cap. 12. satis constanter affirmat: ut etiam exponit Hieronym. quem imitatus est Hugo Etherian. lib. de Reg. Animar. cap. 4. & Saloniū Viennens. in eundem locum: & ibidem Olympiodorus, qui aliam interpretationem adhibet, nomine iumentorum homines secundum sensum viuentes intelligens, sed illa mystica est.

Ad verba Sophronij relata in VI. Synodo supra in libro 1. de Angelis, cap. 8. & 9. responsum est animam esse immortalem beneficio Dei creatis, & conseruantis illam, quod beneficium lato modo gratia interdum vocatur, ut in Prologomenis de Gratia latius explicamus. Huic etiam gratiæ iuxta præsentis materiæ capacitatem opponitur immortalitas, seu perpetuitas, quæ nullam dependentiam ab alterius voluntate libera, eiusque influxu habeat. Et sic dicitur solus Deus immortalis 1. Tim. 6. Nihilominus tamen anima licet à DEO conseruante pendeat natura sua, merito etiam natura sua immortalis dicitur, tum quia per mortem, vel propriam corruptionem desinere non potest: tum etiam, quia ex nulla potentia intrinseca ad vilum desinendi modum per extrinsecam Dei potentiam annihilari possit, ut in citato loco fufius explicauimus.

Ad rationem negatur assumptum, nimirum nullum nos habere certum signum immortalitatis nostræ: quin potius affirmamus multa, & certa indicia eiusmodi immortalitatis nobis suppetere, tum in operationibus intellectus speculatiui, quæ immaterialitatem animæ euidenter indicant, & consequenter etiam immortalitatem: tum in actibus intellectus practici, præsertim in remorsu conscientie, & in dictamine operandi honestè contra rebellionem corporis, & castigando illud, & morti exponendo, si opus sit. Tum etiam in affectibus voluntatis, quæ non quiescit nisi in Deo, & penam alterius vitæ naturaliter timet, & felicitatem appetit, quam in hac vita non inuenit: sicut in alijs rebus similibus, quas satis expendimus. E contrario nullum est in nobis signum mortalitatis ipsius animæ. Nam quod habeat comitantem phantasiā dum intelligit solum indicat illam esse veram formam corporis, & in ea sic radicatam vtramque potentiam. Nec ex eo quod sit forma corporis, inferri potest eam esse corpoream, aut mortalem, quia non repugnat spirituale substantiam corpori, vt veram formam vniri, vt in sequentibus capitib. exponemus.

)(